

ALTERNATÍV VITARENDEZÉS

Legfontosabb pontok

- Az alternatív vitarendezés (AVR) a jogvitákat a hagyományos állami bíróságokon kívül igyekszik rendezni.
- Magyarországon elérhető az AVR alapvető fajtái, vagyis a tárgyalás, a közvetítés (mediáció), a választottbíráskodás és a békéltető testületek.
- A különböző AVR típusok olcsóbb és gyorsabb eljárásokat, illetve a vitában álló felek által jobban elfogadott döntéseket eredményezhetnek a hagyományos perekhez képest. Az egyre népszerűbb online vitarendezés pedig tovább könnyítheti a folyamatot és csökkentheti a költségeket.
- Természetesen hátrányokkal is járhat az AVR. Többek között felmerülhet a felek bizonyos jogainak nem megfelelő védelme vagy az egyik fél nagyobb befolyásából fakadó igazságtalan előnyök.
- Az AVR nemzetközi gyakorlatának vizsgálata segíti annak megértését és feltárja az AVR-ben rejlő lehetőségeket.

Az Infojegyzet ismerteti az alternatív vitarendezés előnyeit, hátrányait és Magyarországon gyakori fajtáit, illetve bemutatja a legfontosabb vonatkozó hazai jogszabályokat. Az alternatív vitarendezés nemzetközi gyakorlatából merített példák pedig rámutatnak a különböző országokban megjelenő módszertani különbségekre, illetve az alternatív vitarendezés határokon átvelő ügyekben betöltött szerepére.

Mint a viták általában, a jogviták is természetes velejárói a társadalmi együttélésnek. Ezek megoldására az emberek hagyományosan az állami igazságszolgáltatási rendszerben indítanak pereket ([Dankó](#), 2018). Ezek mellett viszont az úgynevezett **alternatív vitarendezés (a továbbiakban: AVR)** is egyre nagyobb népszerűségnek örvend a világban ([ENCJ](#), 2017 & Jenart és Leloup, 2019). Az AVR egy gyűjtőfogalom, ami az igazságszolgáltatási rendszerrel párhuzamosan működő azon módszereket foglalja magában, amiknek célja jogviták megoldása. Általánosságban elmondható, hogy az AVR fontos eleme a vitás felek önkéntes részvétele és elköteleződése a vita megoldása mellett. Az AVR abban is különbözik a hagyományos peres eljárásoktól, hogy a felek érdekeit és igényeit figyelembe véve igyekszik lezárni a vitákat ([ENCJ](#), 2017), ami növeli a résztvevők bizalmát a vitarendezési folyamatban. Az AVR módszerek leggyakrabban egy pártatlan és a vitában álló felek által választott vagy legalábbis általuk kölcsönösen elfogadott személy vagy testület közreműködésével működnek ([Dankó](#), 2018 & [Cornell Law School](#), 2017).

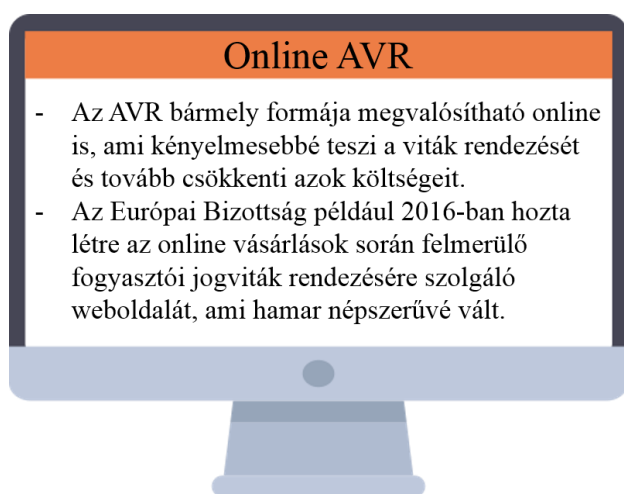
ELŐNYÖK ÉS HÁTRÁNYOK

Az AVR mind az igazságszolgáltatási rendszer, mind a vitában álló felek számára előnyökkel járhat ([Dankó](#), 2018 & [ENCJ](#), 2017):

- **Tehermentesítheti** a gyakran túlterhelt bíróságokat. Továbbá csökkentheti a vitarendezés költségeit, amik az állam és a szembenálló felek számára is igen magasak tudnak lenni.
- **Lerövidítheti az eljárások idejét** is, hiszen a bíróságoknál jóval rövidebb határidőket szab meg.
- A vitás felek érdekei felőli megközelítés **átláthatóbbá és befogadhatóbbá teszi számukra a folyamatot**, hiszen csökkenti a jogszabályok összetettségéből és értelmezési nehézségeiből fakadó akadályokat.

- Az egyetértésre, vagy legalábbis a meg-
egyezésre való törekvés, a felek aktívabb
részvétele és nagyobb beleszólása a vita
kereteibe, illetve a vitázók érdekeinek kö-
zéppontba helyezése azt jelenti, hogy a ha-
gyományos perekkel összehasonlítva, az
AVR eljárások **kreatívabb, hosszabban
tartó és a vitában álló felek számára ki-
elégítőbb megoldásokkal végződhetnek.**
- A bíróság előtt zajló perekhez képest bizal-
masabb és kevésbé formális, ezáltal
kevesbé stresszes AVR módszerekben
szívesebben vehetnek részt az emberek.

1. ábra: Online AVR

Forrás: [Infoszolg/Európai Bizottság 2019.](#) /[The National Law Review 2019.](#) /[Világ gazdaság online 2019.](#)

A különböző AVR módszereknek megvannak a maguk hátrányai is ([ENCJ](#), 2017 & [Orlando](#)):

- **A felek befolyásbeli különbsége** hátrá-
nyos pozícióba hozhatja a rosszabb
helyzetből induló felet, például ha egy
nagyvállalat áll szemben egy fogyasztóval
(ez a perek esetében is igaz lehet).
- A gyengébbik fél számára biztosított **jogi
védelem esetleges hiánya.**
- **A felek bizonyos jogainak nem megfelelő
védelme**, például a jogi tanácsadáshoz való
jog vagy a fellebbezés jogának esetében.
- Használható kizárólag **időhúzási** taktika-
ként.

- **A közreműködő személy vagy testület
esetleges túlzott szerepe.**
- Az információátadás és **az átadott infor-
máció igazságtartalma** a felek jóhiszemű-
ségétől függhet.

AVR MAGYARORSZÁGON

Magyarországon elérhetők az AVR alapvető
típusai:

- A tárgyalás **önkéntes és teljesen informá-
lis egyezkedés** egy vita rendezésének cél-
jából, amely során a folyamat teljesen a vi-
tás felek irányítása alatt áll. Ez a vitarendez-
zés legkönnyebben elérhető módja, ezért
nem véletlen, hogy ez tekinthető a viták
rendezésének elsősorú megoldási formá-
jának a világon, amihez az emberek legszí-
vesebben fordulnak első lépésként ([Cornell
Law School](#), 2017).
- A **közvetítés (mediáció)** során a feleket
már egy olyan közvetítő segíti a vita rendezésében,
akinek személyében a vitába állók egyetértenek.
A közvetítő (mediátor) legfontosabb feladata,
hogy egy megfelelő felépítésű és a felekhez alkalmazkodó vita-
környezetet teremtsen és *"tisztázza a jog-
vagy érdekvita alapjait, természetét, se-
gítse a felek közti konszenzus megszületé-
sét, mely magába foglalja a felek közös ér-
dekeinek feltárását, és a kialakuló egyez-
ség egyes lehetséges pontjainak meghatá-
rozását, megerősítését és visszaigazolását"*
([Hohmann](#), 2018).
- A **választottbíráskodás** a hagyományos
állami igazságszolgáltatáshoz legközelebb
álló és a közvetítés mellett a leggyakoribb
harmadik fél segítségét is igénybe vevő
AVR módszer ([Cornell Law School](#), 2017
& [Nochta](#), 2018). A választottbíráskodás
olyan magánbíráskodások, amelyekhez a vitá-
ban álló felek önként fordulnak. Ezek le-
hetnek egy adott vita megoldására létrejött
eseti bíróságok vagy állandó bíróságok,
amik törvényileg vannak szabályozva.

A folyamat során a felek választják ki az általuk szakmailag legjobban elismert bíróságot vagy bírókat, ezzel növelve a döntés elfogadottságának esélyét. A bírók a jogszabályok mellett az adott választottbíróság szabályait, illetve az ügy egyéb, például üzleti szempontjait is figyelembe veszik. Hazánkban a **választottbíróságok hatásköre** gazdasági, kereskedelmi és bizonyos polgári magánjogi vitákra terjed ki ([MKIK](#)). A **választottbíróságok ítéletének hatálya** megegyezik egy jogerős bírósági ítélettel. Velük szemben fellebbezésre nem, csak az ítélet érvénytelenítése céljából indított perre van lehetőség ([2002. évi LV. tv. 47. § és 53. § \(1\)](#)).

A **területi gazdasági kamarák mellett működő békéltető testületek** a fogyasztói jogviták gyors, hatékony és olcsó megoldását segítik elő ([MKIK](#)). Céljuk, hogy a fogyasztók, illetve az eladók vagy szolgáltatók között egyezséget alakítsanak ki. A testületben a fogyasztók és a gazdasági kamarák érdekképviseletével megbízott szervezetek azonos számú tagot delegálnak, illetve egy független személyt is bevonnak. Az eljárást a **fogyasztó kezdeményezheti**, amennyiben az eladó vagy szolgáltató panaszkezelési módszere sikertelen volt. A békéltető testület döntése csak egy ajánlás, kivéve, ha az eladó vagy szolgáltató előzetesen beleegyezett annak kötelező érvényébe. A békéltető testületi eljárás vagy döntés nem zárja ki a bírósághoz fordulást a fogyasztó részéről ([Fabó, 2018](#)).

1. ábra: Hazai jogszabályi háttér

1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről

- Meghatározza a békéltető testület fogalmát és hatáskörét
- Szabályozza a békéltető testületek összetételét és a tagság feltételeit
- Megadja az eljárás elindításának kritériumait és menetét
- Előírja a békéltető testületek miniszteri felügyeletét
- Stb.

2002. évi LV. törvény a közvetítói tevékenységről

- Meghatározza a közvetítés fogalmát és a közvetítő feladatát
- Megadja a közvetítővé válás feltételeit (pl. képesítés) és szabályozza a közvetítói névjegyzék működését
- Előírja a közvetítők felügyeletét
- Leírja a közvetítói eljárás menetének alapjait (pl. összeférhetetlenség, titoktartás, díjazás)
- Stb.

2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról

- Definiálja a választottbíróság fogalmát
- Leírja az eljárás folyamatát
- Meghatározza a bíróság összetételét
- Megszabja az ítélet végrehajtásának és érvénytelenítésének módját, illetve az eljárásújítás szabályait
- Kijelöli a Magyarországon működő állandó választottbíróságokat
- Stb.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A nemzetközi példák közül mind a más országokban létező AVR módszerek, mind a határokon átívelő konfliktusok megoldására létrehozott AVR mechanizmusok jól szemléltetik az AVR-ben rejlő lehetőségeket. Az utóbbiak közül kettőről már készült Infojegyzet:

- A 2019. július 1-én életbe lépett az **Európai uniós adóügyi vitarendezés**, amely a személyek és vállalatok **kettős adóztatási ügyeit** rendezi az EU-n belül. Lehetővé teszi, hogy – az adózó kérésére – egy, az **államoktól független szakértőket is tartalmazó testület** hozzon döntést, amennyiben előzőleg az egyes államok hatóságainak nem sikerült megoldani azt ([Infojegyzet 2019/20.](#)).

- A **nemzetközi beruházási vitarendezés** például lehetővé teszi, hogy külföldi beruházók az egyes államoktól független nemzetközi bíróságokon indítsanak eljárást a beruházásuknak otthont adó ország ellen, ezáltal a nemzetközi jog jelentős szereplőivé téve a vállalatokat ([Infojegyzet 2019/27.](#)).

Az egyes országokban elérhető **AVR módszerek, illetve azok módszertana országonként eltérhet**, például:

- Az Európában elterjedt háromoldalú (ügyfél-mediátor-ügyfél) közötti mediáció mellett, az **Egyesült Államokban** elterjedt "**collaboration**" egy **négy fős modellen** (ügyvéd-ügyfél-ügyvéd-ügyfél) alapuló, és

egy merőben más módszertant követő AVR típus ([Madocsai](#), 2014).

- Európán belül is lehetnek eltérések, akár egy adott AVR módszer gyakorlatában is. Ez többek között igaz a **választottbírói eljárásújításra** is ([Schmidt](#), 2018).

Források:

- [1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről](#)
- [2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről](#)
- [2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról](#)
- Cornell Law School Legal Information Institute. '[Alternative Dispute Resolution](#)'. 2017.
- Európai Bizottság. [A Bizottság weboldala az online vásárlásból fakadó viták megoldására.](#)
- Dankó Gréta. '[Elég legyen a vitából! – avagy az alternatív vitarendezés előnyei](#)'. Arsboni, 2018.
- European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ, Igazságszolgáltatási Tanácsok Európai Hálózata). '[Alternative Dispute Resolution and the Judicial Domain](#)'. 2017.
- Fabó Tibor. '[A békéltető testületek működéséről a jogi szabályozási háttér és a gyakorlat szemszögéből](#)'. Megtalálható: Kecskés László és Tilk Péter, *A választottbíráskodás és más alternatív vitarendezési eljárások jogi szabályozásának alapjai*. 2018.
- Hohmann Balázs. '[Az alternatív vitarendezés lehetőségei a közigazgatási hatósági eljárás keretében](#)'. 2018.
- Infojegyzet 2019/20. '[Európai uniós adóügyi vitarendezés](#)'.
- Infojegyzet 2019/27. '[Nemzetközi beruházási vitarendezés](#)'.
- Jenart, Cedric és Mathieu Leloup. 'Separation of Powers and Alternative Dispute Resolution before the European Court of Human Rights'. *European Constitutional Law Review*, 15, 2019, 247–271. old.
- Madocsai Kinga Blanka. '[Alternatív munkaügyi vitarendezés az Egyesült Királyságban – 1. rész](#)'. 2014.
- Magyar Kereskedelmi és Iparkamara. [Alternatív vitarendezés](#). Elérve: 2019.08.13.
- Nochta Tibor. '[Az alternatív vitarendezési eljárások egymáshoz való viszonyáról](#)'. Megtalálható: Kecskés László és Tilk Péter, *A választottbíráskodás és más alternatív vitarendezési eljárások jogi szabályozásának alapjai*. 2018.
- Orlando, Alva. '[Advantages and Disadvantages of Dispute Resolution Processes](#)'. Blaney McMurtry LLP.
- Schmidt Richárd. '[Járt utat a járatlanért... Gondolatok az eljárásújítás jogintézményéről a választottbíráskodásban, nemzetközi kitekintéssel](#)'. 2018.